

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

Ray Bradbury, molt més que un gegant de la ciència-ficció

PERFIL

COINCIDENT AMB EL CENTENARI DEL NAIXEMENT DE RAY BRADBURY, MALES HERBES PUBLICA PER PRIMERA VEGADA EN CATALÀ 'L'HOMME IL-LUSTRAT', UN DELS SEUS MILLORS RECVLLS DE CONTES. EN ANGLÈS VA APARÈIXER EL 1951

PERE ANTONI PONS

Ray Bradbury no és només un dels millors escriptors de ciència-ficció de la història. És també un dels escriptors més originals i clarividents del segle XX. Ho és per la prodigiosa capacitat de crear uns arguments que, mentre temptegen futurs insòlits i visionaris, contenen i exploren moltes de les veritats atemporals de la condició i l'experiència humanes. També ho és per l'habilitat amb què vehicula, narrativament i sense caure en didacticismes moralistes i maniqueus, dilemes ètics de gran abast, angoixes insondables, fabulacions tecnològiques de tota mena, quimeres científiques alarmants o enlluernadores i recerques espirituals tràgiques o transcendents.

Bradbury també és un gran escriptor pel seu estil àgil i precís. Fa servir els ganxos de la millor narrativa popular –el suspens, l'habilitat per anar

de cara a barraca sense semblar precipitat, els cops d'efecte...– però, al mateix temps, és prou intel·ligent i virtuós per combinar, en una mateixa història i sense que desentonin, motius simbòlics i reflexions morals, fulgors poètics i malsons distòpics.

No estic dient que l'autor de *Cròniques marcianes* i *Les pomes d'aurades del sol* sigui un estilista, per descomptat, però és que segurament és un tipus d'escriptor superior als que només són purs estilistes. Bradbury és un imaginatiu complex i desbordant que està dotat d'un instint refinadíssim per trobar sovint la solució argumental més efectiva, per fer que el diàleg més estrany soni natural i per construir, sense opacitats psicològiques ni sofisticacions retòriques, uns personatges que esgarripen en la seva solitud, espanten en el seu deliri i commouen en la seva deseparada i lúcida petitesa.

Els lectors que vulguin confirmar-ho –o descobrir-ho– en tenen ara l'oportunitat gràcies a la publicació d'un dels seus primers llibres de contes, *L'home il·lustrat*, que Males Herbes edita per primer cop en català en una bona traducció de Martí Sales. El volum, aparegut originàriament el 1951 –és a dir, abans que comencés l'era espacial, inaugurada el 1957 amb el llançament de l'Sputnik–, inclou divuit contes, que s'articulen al voltant d'un pretext narratiu unificador que, si bé és gratuït, també és vistós i hipnòtic: totes les històries que llegim provenen de les il·lustracions vives i canviants que un home misteriós –l'home il·lustrat del títol– duu estampades a la pell, i de qui se'n parla al pròleg i a l'epíleg.

Crec que l'elogi més rotund que es pot dedicar a un llibre de contes és dir-ne que cada un dels contes que el

L'HOMME IL-LUSTRAT
RAY BRADBURY
MALES HERBES
TRADUCCIÓ DE
MARTÍ SALES
320 PÀG. / 18,90 €

conformen mereixeria una ressenya sencera per a ell sol. És el cas de *L'home il·lustrat*. Fins i tot els contes menys reeixits tenen algun aspecte que els salva. A *Els desterrats*, una mena d'antecedent fantasmal i fallit de *Fahrenheit 451*, allò que salva el conte és l'homenatge retorçut, però ple d'un afecte genuí, que Bradbury fa als autors de ciència-ficció i de misteri que més l'han marcat. En el cas de *L'altre peu*, una faula antiracista que no acaba de quedar ben perfilada, allò que salva el conte és l'audàcia de muntar un relat que és, alhora i sense contradicció, apocalíptic i utòpic.

I després hi ha els contes bons, alguns dels quals són petites i fulgurants obres mestres, cometes rutilants de paraules i d'imatges que es llegeixen en vint minuts però el record encès dels quals pot durar per sempre. És impossible referir-se a tots. Hi ha *La sabana*, visionari en la seva advertència sobre els perills que l'ésser humà acaba depenent en excés de la tecnologia. Hi ha *Calidoscopi* –extraordinari–, una conversa terroritzada i filosòfica entre un grup d'astronautes condemnats a morir que erren per l'espai després que el seu coet hagi patit un accident. Hi ha *La pluja infinita*, la prova que Bradbury no és només un magnífic fabulador d'històries i situacions sinó també un creador imbatible d'atmosferes i escenografies. També destaquen els contes que, sense sortir de la ciència-ficció, tenen una dimensió més domèstica i íntima: *L'astronauta* –tristíssim–, *L'últim dit del món* –emocionant i melancòlic–, *Titelles S. A.* –sarcàstic i terrorífic–, *El coet* –ingenu i preciós–...

Ser un gegant de la literatura de ciència-ficció ja és un mèrit enorme. Però és que Ray Bradbury va ser això i molt més. ♦♦

ELS PERSONATGES DE RAY BRADBURY ESGARRIFEN EN LA SEVA SOLITUD, ESPANTEN EN EL SEU DELIRI I COMMOUEN EN LA SEVA DESEMPARADA I LÚCIDA PETITESA

GETTY

Una ànima tova i vagarívola

VÍCTOR OBIOLS

L'animeta de l'epitafi d'Adrià, enclosa en lapidaris versos (*Animula, vagula blandula*), no només en el poema on s'hi fa

referència (*Nunc abibis*) –també en un altre, de to alcoverià, *Animulae*–, sinó en tot el recull, diríem que flota arreu, en la seva contingència i en la seva contradicció, entre la ficció (si no hi ha fe) i la presència real (que es fa absència en un moment donat: “t'envolaràs com volva, enlaire, lliure”), i que no representa finalment sinó la fe en la poesia, en l'artefacte poètic. Potser sí que cal reprendre la famosa “fe en el llenguatge” ribianamaragalliana, que Gabriel Ferrater va posar en qüestió. El gran ribià que

era Ferrater proposava finalment, en la seva pròpia obra, una poesia “impura”, conversacional i també “realista” (encara que sovint tan closa en ella mateixa...). Gómez vol ser “l'excepció que confirma la regla”, perquè hi ha més enamorament del vell que exaltació pel nou.

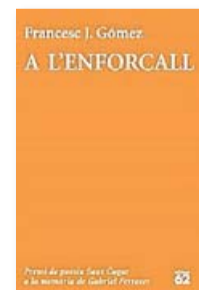
És d'agrair que en el panorama tan obert i divers de la poesia catalana hi hagi espai per a cultius intensius com el que practica Francesc J. Gómez: decasil·lab rígoros, esquemes tan-cats de rimes consonàntiques, erudició a flor de pell no exempta de vitalisme experiencial, amb periple amorós camu-

flat, sota clau, practicant sense complexos un vers que fimbria, ara amb vibració de trobar ric, adés amb freqüències de trobar clus. Àdhuc s'ha permès, el *fabbro*, cloure amb una sextina, retent homenatge a Arnaut Daniel, el millor artífex, inventor d'aquesta forma alambinada que feu fortuna per aquests verals no fa pas tants anys. Daniel era com un joier.

La seva artesanía, segons Ezra Pound, és similar a la dels *kennings* del *Beowulf* (que ara se'n fa més amanós gràcies a la versió de Seamus Heaney): teixir la visió mitjançant la càrrega de sentit de la imagi-

CÈLIA ATSET

A L'ENFORCALL
FRANCESC J. GÓMEZ
EDICIONS 62
60 PÀG. / 15,50 €

nació, el so i l'impacte verbal de la llengua poètica. Gómez n'és plenament conscient. Allò que tenim experimentat i la nostra capacitat de formalitzar-ho. La distorsió gramatical de què parla José Ortega y Gasset ha de ser aconduïda i materialitzada en una forma si no volem que tot s'esvaeixi com un castell de cartes. Josep Carner hi tindria alguna cosa a dir... en forma d'aprovació, és clar. La poesia, armada de doctes delícies i proclames terrals (“Som oriünds d'una tribu meteca”), s'imposa, justament, per l'elegància de la formalització i per una confecció traçada i travada. El poeta té encara la gràcia de regalar al lector una peça sicalíptica de font ovidiana passada per Picasso que us farà esbossar un somriure, *Muda*, amb sùcube inclòs. ♦♦